

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Turecku a zemím západního Balkánu)

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky
a vnějších vztahů EU)

DOKUMENTY SZBP EU

(Výběr dokumentů z databáze Rady EU)

Karel Hlaváček

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

OBSAH

OBSAH	2
EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ	3
CHORVATSKO	3
ČERNÁ HORA	4
TURECKO A FYROM V ROCE 2008	5
BUDOUCNOST ROZŠÍŘENÍ: POMALU, ČI RYCHLE?	6
BOSNA A HERCEGOVINA – EUFOR ALTHEA	7
HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU	8
SÚDÁN, ČAD	8
VÝCHODNÍ PARTNERSTVÍ	10
ZASEDÁNÍ EVROPSKÉ RADY	12
EP KE VZTAHŮM S USA	13
SUMMIT G20	14
DOKUMENTY SZBP EU	15

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2242, email: hlavacekk@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Turecku a zemím západního Balkánu)

CHORVATSKO

Pozadí

Komise, české předsednictví i EP se shodují, že Chorvatsko učinilo v roce 2008 na cestě k EU veliký pokrok a že přístupové rozhovory by mohly být ukončeny do konce roku 2009. Chorvatský přístupový proces však čelí zdržení kvůli územnímu sporu se Slovinskem.¹ Evropská Komise nabídla na začátku února v této věci oběma zemím zprostředkování. Ještě na počátku března ale nebylo jasné, jestli strany sporu na nabídku přistoupí. Komisař pro rozšíření Olli Rehn to komentoval s tím, že zprostředkování Komisí „je jedinou realizovatelnou cestou vpřed“. Jedině v tom případě by ještě podle něj existovala naděje, že Chorvatsku se podaří dodržet časový plán jeho přístupového procesu.²

Aktuálně

Dne 3. března 2009 přistoupilo na nabídku **Komise** Slovinsko. Dne 9. března 2009 pak souhlasilo rovněž Chorvatsko. Jejich stanovisko k roli Komise nicméně zůstává rozdílné: zatímco Slovinsko zastává názor, že zprostředkování má vést k vyřešení sporu, Chorvatsko prosazuje, aby zprostředkování vedlo pouze k vytvoření shody nad předáním celé záležitosti Mezinárodnímu soudnímu dvoru v Haagu. S tím ovšem zase nesouhlasí Slovinsko.

První přímé jednání s účastí Komise proběhlo dne 11. března 2009 v Bruselu za přítomnosti Olliho Rehna a ministrů zahraničí obou zemí. Předmětem jednání se staly podmínky zprostředkování; nebylo však dosaženo konkrétních výsledků.

Dne 12. března 2009 se k přístupovému procesu Chorvatska vyjádřil v usnesení³ **Evropský parlament** (EP). Podle hodnocení EP Chorvatsko v uplynulém roce dosáhlo „příznivých výsledků“, a to zejména v oblasti zákazu diskriminace, práv žen, práv menšin a návratu uprchlíků. Stále je však nutné provést reformu veřejné správy, poskytnout zahraničním investorům právní jistotu, zkrátit nepřiměřenou délku soudních řízení či další úsilí v boji proti korupci.

EP se vyjadřuje i ke dvěma současným palčivým problémům přístupového procesu: sporu se Slovinskem a nejasností ohledně vydání některých dokumentů Mezinárodnímu trestnímu tribunálu pro bývalou Jugoslávii (ICTY).⁴ Podle EP by „dvoustranné sporné otázky neměly být překážkou pokroku ve vyjednávání o přistoupení za předpokladu, že se tato vyjednávání nevyužívají k určení konečného vyřešení těchto otázek“. Chorvatskou a slovinskou vládu pak vyzývá k urychlenému

¹ Bližší informace a minulý vývoj viz. přehled SZBP únor 2009, leden 2009 a prosinec 2008.

² Viz Euobserver.com, 4. 3. 2009.

vyřešení sporu. Ve věci spolupráce s ICTY EP vyzývá Chorvatsko, aby „neprodleně poskytlo dotčené klíčové dokumenty tribunálu.“

Další předpokládaný vývoj

Slovinsko a Chorvatsko se shodly na pokračování jednání o sporných otázkách. Konkrétní datum však na prvním setkání nebylo stanoveno.⁵ Rozhodující pro přístupový proces Chorvatska by mohla být přístupová konference plánovaná na 27. března 2009. České předsednictví nicméně zvažuje, zda konferenci v případě nutnosti neodložit na duben, popř. květen.⁶

ČERNÁ HORA

Pozadí

Černá Hora podala v prosinci 2008 přihlášku do EU. K přihlášce se nyní má vyjádřit Rada a požádat Komisi o stanovisko. Na základě tohoto stanoviska pak Rada může rozhodnout o kandidátském statusu Černé Hory.

Aktuálně

Původně se předpokládalo, že Rada Komisi o stanovisko požádá již na svém únorovém zasedání. K tomu nicméně nedošlo. Váhavý postoj zaujaly zejména země Beneluxu a rovněž Německo. Eurokomisař pro rozšíření Olli Rehn vyslovil naději, že Rada se k věci vyjádří v březnu nebo dubnu a záležitost označil jako technickou. Spekuluje se ovšem, že jak země Beneluxu, tak Německo se obávají nesouhlasu veřejného mínění s tímto krokem.⁷

Předpokládaný vývoj

Předběžné znění závěrů Rady⁸, která se bude konat 16. a 17. března 2009, ukazuje, že Rada Komisi vyzve k předložení stanoviska již na tomto zasedání. Předseda Evropské Rady Mirek Topolánek, který Černou Horu dne 11. 3. 2009 navštívil, považuje za reálnou možnost, že přístupové rozhovory s Černou Horou budou zahájeny v roce 2010.⁹

³ Usnesení EP k Chorvatsku k dispozici [ZDE](#).

⁴ Jedná se zejména o vojenské dokumenty týkající se generála Ante Gotoviny. Bližší informace viz Přehled SZBP únor 2009.

⁵ Bližší informace viz Euobserver.com, 9. 3. 2009, Europolitics 3712, 12. 3. 2009, Europolitics 3710, 10. 3. 2009

⁶ Viz Europolitics 3705, 3. 3. 2009.

⁷ Více informací viz Europolitics 3699, 23. 2. 2009, Europolitics 3710, 10. 3. 2009.

⁸ Předběžné znění závěrů Rady LIMITE ke stažení [ZDE](#).

⁹ Viz Euroskop.cz, 11. 3. 2009.

TURECKO A FYROM V ROCE 2008

Pozadí

Dne 12. března 2009 přijal EP usnesení o přístupovém procesu Turecka¹⁰ a Bývalé jugoslávské republiky Makedonie (FYROM)¹¹. Obě usnesení byla přijata pohodlnou většinou (pro hlasovalo okolo 500 europoslanců, proti jen několik desítek).

Turecko

Zatímco Chorvatsko (viz výše) i Makedonii ve svých usneseních EP především chválí, vůči Turecku se staví kriticky. Dosud bylo otevřeno pouze 10 kapitol unijního *acquis communautaire* a od roku 2005 byla uzavřena pouze jedna (věda a výzkum). Podle EP během posledních tří let reformní proces v Turecku stále zpomaluje.

EP považuje za neuspokojivou především situaci v **oblasti demokracie a právního státu**. Vyzývá k pokračování prací na nové ústavě, jejímž ústředním bodem by byla ochrana lidských práv a základních hodnot. Kritizuje nedostatečnou svobodu projevu a tisku (zákazy internetových stránek, nátlak na kritizující tisk). Změna článku 301 trestního zákoníku, který byl dlouho jedním z hlavních bodů kritiky EU, je podle EP nedostatečná, protože na základě tohoto článku stále dochází k pronásledování za pokojné vyjadřování názorů.

Dalším kritickým bodem je podle EP schopnost Turecka **přijmout závazky vyplývající z členství**. Turecká vláda dosud např. plně neprovedla Dohodu o přidružení mezi Evropským společenstvím a Tureckem a její dodatkový protokol. To by mohlo mít pro další jednání vážné následky. Co se týká **kyperské otázky**, EP podporuje přímá jednání mezi oběma kyperskými komunitami. Turecko EP vyzývá, aby jednání napomohlo stažením svých ozbrojených sil. EP oceňuje možnou roli Turecka jako energetické křižovatky a vyzývá, aby plně podpořilo projekt **plynovodu Nabucco**.

FYROM

Tón usnesení EP k přístupovému procesu FYROM je méně kritický než v případě Turecka. Hlavním problémem, který EP zmiňuje, je spor o název země s Řeckem. Řecko i Makedonii EP vyzývá, aby pokračovaly pod záštitou OSN v jednání a dospěly ke kompromisu.

EP je však přesvědčen, že FYROM učinila na cestě k EU dobrý pokrok a lituje, že ačkoli země disponuje statusem kandidátské země, nebyl dosud zahájen přístupový proces, což je „neudržitelný a pro tuto zemi demotivující stav, který může vést k destabilizaci celého regionu“. EP proto vyzývá Radu, aby jednání zahájila ještě v průběhu roku 2009.

¹⁰ Usnesení EP o Turecku k dispozici [ZDE](#).

¹¹ Usnesení EP o FYROM k dispozici [ZDE](#).

BUDOUCNOST ROZŠÍŘENÍ: POMALU, ČI RYCHLE?

Pozadí

Přístupový proces balkánských zemí a Turecka je závislý nejen na jejich pokroku, nýbrž i na vnitřním stavu a „náladě“ EU. Vážným zhoršením této nálady přineslo irské ne Lisabonské smlouvě z 12. června 2008. Např. francouzský prezident Nicolas Sarkozy následně prohlásil, že „bez lisabonské smlouvy je rozšíření nepředstavitelné“.¹² S nastupující ekonomickou krizí a s dalšími nejasnostmi okolo osudu Lisabonské smlouvy EU prohlubuje skepse vůči dalšímu rozšiřování EU.

Aktuálně

Dne 16. března 2009 se pro zpomalení přístupového procesu vyslovila německá kancléřka Angela Merkelová. Podle ní může být jedinou výjimkou Chorvatsko, jehož vstup do EU je již na dohled.¹³ Tento názor jako by potvrzovalo německé odmítnutí postoupit Komisi k posouzení přihlášku Černé Hory, a to přesto, že návrh závěrů Rady takový krok schvaloval.¹⁴

Dne 27. a 28. se konalo neformální zasedání ministrů zahraničí v Hluboké nad Vltavou. Předmětem jednání byla především politika rozšíření. Svoje názory vyslovili jak příznivci pomalejšího rozšiřování, tak stoupeni opačného tábora. Pomalejší rozšiřování podporuje kromě Německa také Francie, Nizozemsko, Belgie a Španělsko. Výroky francouzského ministra zahraničí Bernarda Kouchnera („Samozřejmě že bez Lisabonské smlouvy nebude žádné rozšíření.“¹⁵) by se dokonce daly vyložit tak, že je ohrožen i přístupový proces Chorvatska.¹⁶ Mezi implicitní odpůrce rozšíření bývají někdy počítány také země, které oficiálně rozšíření podporují, ale v rámci bilaterálních sporů ho blokují – Slovinsko, Řecko a Kypr.

Pro nezpomalené pokračování procesu jsou Česká republika, Velká Británie, Švédsko, Slovensko a také představitelé Komise či Vysoký představitel pro SZBP. David Miliband, britský ministr zahraničí, například prohlásil, že Evropa by se měla poučit z minulosti, která ukazuje, že „větší znamená silnější“. Ostřejší slova zvolil švédský ministr zahraničí, který mluvil o „devastujících účincích“ případného zastavení rozšiřování o oblast Balkánu.¹⁷ České předsednictví vydalo v Radě EU dne 28. 3. 2009 prohlášení, ve kterém argumentuje pro „udržení tempa procesu integrace“¹⁸. V něm zdůrazňuje především dva důvody pro rychlý proces rozšíření:

¹² Viz Europolitics 3716, 18. 3. 2009.

¹³ Ibid.

¹⁴ Bližší informace o minulém vývoji viz Přehled SZBP 1.-15. 3. 2009.

¹⁵ Euobserver.com, 30. 3. 2009.

¹⁶ Ve stejném smyslu by se dala vyložit i slova francouzského prezidenta v jeho komentáři k irskému odmítnutí Lisabonské smlouvy z minulého roku. Nicméně autor tohoto článku nemá k dispozici jasné vyjádření francouzské strany, že ta nepodporuje brzký vstup Chorvatska do EU.

¹⁷ Další informace viz Europolitics 3724, 30. 3. 2009

¹⁸ Prohlášení předsednictví k dispozici [ZDE](#).

- budoucí členství v EU je pro země západního Balkánu nutnou podmínkou ke stabilitě;
- ekonomická krize vyžaduje vzájemnou solidaritu.

BOSNA A HERCEGOVINA – EUFOR ALTHEA

Pozadí

V červnu 2008 byla s Bosnou a Hercegovinou (BaH) uzavřena Dohoda o stabilizaci a přidružení (SAA).¹⁹ Vnitropolitický vývoj v zemi v roce 2008 však byl podle Komise neutěšený. Vůdci hlavních politických uskupení zpochybňovali principy Daytonské mírové smlouvy a reformy stagnovaly. V zemi neexistoval konsensus ohledně provedení reform. ²⁰ Nejnaléhavějšími problémy bylo zejména rozdělení státního majetku, nový pokus o ústavní reformu a status distriktu Brčko.

V současné době se v EU rozhoduje o budoucnosti vojenské mise EUFOR ALTHEA.²¹

Aktuálně

Co se týká aktuálního **vnitropolitického vývoje**, došlo k určitým pokrokům. Distrikt Brčko, se podle ústavního dodatku schváleného na konci března 2009 oběma komorami parlamentu stal součástí bosenského ústavního systému.²² Tímto byl splněn jeden z pěti cílů, který Řídící výbor Rady pro zavedení míru (PIC SB) stanovil pro uzavření úřadu Vysokého představitele GT OSN. Političtí ředitelé PIC SB na své schůzce 26. až 27. března především bosenským představitelům zdůraznili nutnost splnit zbývající cíl – rozdělení státního majetku –, pokračovat v politice kompromisu a vyhýbat se nacionalistické rétorice. Celková vnitropolitická situace ale stále zůstává neutěšená.

Významnou změnu s dopadem na vnitropolitický vývoj představuje odstoupení Miroslava Lajčáka z postu Vysokého představitele GT OSN a Zvláštního evropského představitele v BaH. Proces hledání a schvalování nástupce byl uzavřen na konci března jmenováním **Valentina Inzka** do obou těchto funkcí.²³

O politické situaci v BaH a budoucí vývoj **mise Althea** diskutovali ministři obrany na neformálním zasedání Rady ve dnech 12. a 13. března 2009 a následně na zasedání Rady dne 16. března 2009. Ve svých závěrech²⁴ Rada znovu zdůraznila evropskou

¹⁹ Bližší informace o procesu uzavírání smlouvy a problémech s tím spojených viz Přehled SZBP duben, květen a červen 2008.

²⁰ Dokument Komise Strategie rozšíření 2008-2009, v němž Komise toto hodnocení zveřejnila, k dispozici [ZDE](#). Bližší informace viz Přehled SZBP 17. říjen-7. listopad 2008.

²¹ Bližší informace o vývoji v Bosně a Hercegovině viz Přehled SZBP říjen 2008.

²² Více informací [ZDE](#).

²³ Viz TIC 286/2009-SARA, 30. 3. 2009

²⁴ Závěry Rady k dispozici [ZDE](#).

perspektivu BaH, vyzvala nicméně představitele země k silnějšímu úsilí na cestě do EU. Rada vyjádřila „hluboké znepokojení“ nad celkovou politickou situací a vyzvala k opuštění nacionalistické rétoriky.

Rada nicméně odděluje politickou a bezpečnostní situaci: bezpečnostní situace zůstává stabilní. V Radě proto probíhá diskuse o možné změně charakteru mise na zaškolovací a poradní. Velká Británie, Nizozemsko, Rakousko a Slovensko jsou proti, protože tento krok by údajně mohl vést k destabilizaci země. Podle nich nelze oddělovat vojenskou misi EU od úřadu Vysokého představitele GT OSN. Naopak např. Francie, Španělsko a Finsko za tímto návrhem stojí. Vojenské úkoly v zemi byly splněny a tyto země jsou toho názoru, že úřad Vysokého představitele by nebyl změnou mandátu mise ohrožen.²⁵ Své vojenské závazky by tyto země z operačních a finančních důvodů rády soustředily jinam, např. do Afghánistánu.²⁶ Francie a Finsko nakonec oznámily stažení svých vojáků z mise EUFOR.²⁷ To by mohlo vyústit v tiché oslabování mandátu mise.

Další předpokládaný vývoj

Rada by ve věci budoucnosti mise EUFOR Althea měla rozhodnout do května 2009.

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky
a vnějších vztahů EU)

SÚDÁN, ČAD

Popis problematiky

Jihosúdánská oblast Dárfúr trpí již od roku 2003 konfliktem, ve kterém dosud zemřelo 200 tisíc lidí²⁸ a zhruba 2,5 milionu lidí vyhnal z domovů. Humanitární situace obyvatel i bezpečnostní podmínky práce zahraničních subjektů v zemi se přitom stále zhoršují.²⁹ Vyostruje se i politické napětí v zemi, a to v souvislosti s vydáním zatykače na úřadujícího súdánskému prezidentu Omara al-Bašíra ze strany Mezinárodního trestního soudu (ICC). Bašír se podle soudu dopustil válečných

²⁵ Více informací viz Europolitics 3719, 23. 3. 2009

²⁶ Viz Europolitics 3714, 16. 3. 2009

²⁷ Viz TIC 286/2009-SARA, 30. 3. 2009

²⁸ Jedná se údaj Komise (viz podkladový materiál Komise - dále), ale např. údaje OSN hovoří až o 300 tisících obětech.

²⁹ Bezpečnostní situace z hlediska personálu mise OSN a Africké unie UNAMID se zhoršuje dramaticky. Počet útoků proti personálu během roku 2008 byl v roce 2009 již překročen, viz UN News Centre, 10. 3. 2009. Humanitární situace viz dále (informační podklad Komise).

zločinů a zločinů proti lidskosti.³⁰ Súdánská strana reagovala mimo jiné nařčením ICC z neokolonialismu a vypovězením 13 humanitárních organizací ze země.³¹ Vypukly také pouliční protesty proti Bašírovu obvinění. Existují obavy z celkové destabilizace situace v Súdánu.

EU se v Dárfúru nepřímo angažuje skrze svoji misi v Čadu a Středoafričké republice (EUFOR Chad). Tato mise byla spuštěna dne 28. ledna 2008 s cílem ochrany uprchlíků z Dárfúru, zajištění dodávek humanitární pomoci a ochrany pracovníků OSN. Kromě toho EU poskytuje poměrně vysoké sumy pro účely humanitární pomoci; v roce 2008 to bylo 167 milionů eur ze strany Komise a 125 milionů od členských států.

Jednání v institucích EU a RB OSN

V roce 2009 se **Komise** chystá Súdánu pomoci částkou 110 milionů eur.³² Jak však sama přiznává v podkladovém materiálu k humanitárnímu prostoru v Dárfúru³³, hlavním problémem humanitární pomoci v Dárfúru není objem pomoci a implementační kapacity, ale právě zmenšování humanitárního prostoru, tj. snižování schopnosti přístupu a pomoci lidem v nouzi. Humanitární prostor v Dárfúru je podle Komise nyní nejmenší od roku 2003, a to v důsledku neustálého porušování mezinárodního humanitárního práva. Špatná je jednak bezpečnostní situace humanitárních pracovníků, jednak jejich možnosti. Ty jsou omezeny administrativními překážkami ze strany vlády, ale také negativním obrazem humanitárních aktivit v očích súdánské veřejnosti. Místní média totiž tyto aktivity zobrazují jako nepřátelské súdánským zájmům. Komise proto doporučuje

- systematicky zdůrazňovat nestrannost evropské pomoci;
- snažit se o zlepšování bezpečnosti a podporovat rozvoj, především podporou mise OSN UNAMID;
- vyvíjet jednohlasný diplomatický tlak na snížení administrativních překážek, např. se pokusit prosadit vstupní víza a povolení k pobytu pro mezinárodní organizace apod.

Mandát **mise EUFOR Chad** končí k 15. březnu 2009. EU zastává stanovisko, že v Čadu nevznikne bezpečnostní mezera, protože okolo 2000 ze stávajících 3360 účastníků mise nadále v Čadu zůstane jako součást mise OSN MINURCAT. Ta má nahradit stávající misi EU.³⁴ Nicméně v souvislosti s vypovězením humanitárních organizací ze Súdánu je humanitární situace považována za krizovou. Zástupce

³⁰ Žalobce ICC Luis Moreno-Ocampo obvinil Bašíra rovněž z genocidy vůči třem nearabským etnickým skupinám. toto obvinění však ICC nepřijal. Více informací viz Guardian.co.uk, 4. 3. 2009.

³¹ Více informací viz Guardian.co.uk, 5. 3. 2009.

³² Celkem Komise umísí ve 12 afrických zemích 247 milionů eur. Více informací k dispozici [ZDE](#)

³³ Podkladový materiál (LIMITE) k dispozici [ZDE](#).

³⁴ Mise MINURCAT byla schválena RB OSN dne 14. ledna 2009 rezolucí č. 1861.

Evropské komise v Čadu se domnívá, že během několika týdnů může dojít k novému exodu z Dárfúru do Čadu.³⁵

K událostem v Súdánu se opakovaně vyjádřilo české **předsednictví EU**. Vydání zatýkacího rozkazu na súdánského prezidenta komentovalo dne 4. března 2009³⁶ s tím, že je třeba respektovat rozhodnutí RB OSN - „vláda Súdánu a všechny ostatní strany konfliktu v Dárfúru musí plně spolupracovat a poskytovat soudu (ICC) a žalobci veškerou nezbytnou pomoc“. Předsednictví také vyzvalo všechny strany konfliktu ke zdrženlivosti a podpoře mise OSN a Africké unie. UNAMID a činnosti humanitárních organizací. Ve svém prohlášení z 10. března 2009³⁷ vyjadřuje hluboké znepokojení nad rozhodnutím súdánské vlády vypovědět 13 humanitárních organizací ze země. EU vyzývá súdánskou vládu, aby své rozhodnutí přehodnotila.

K situaci v Dárfúru se dne 12. března 2009 vyslovil také **EP**. Ve svém usnesení³⁸ EP důrazně odsuzuje vyhoštění 13 agentur humanitární pomoci ze Súdánu a žádá „okamžité zrušení“ tohoto rozhodnutí. Súdán je nyní pravidelně předmětem jednání **RB OSN**. Dne 5., 6. ani 10. března 2009 ale na zasedání RB nedošlo k žádné akci. Afričtí členové RB však žádají odložení stáhnutí súdánského prezidenta dle článku 16 Římského statutu.³⁹

Další předpokládaný vývoj

Další vývoj v Súdánu je nejasný. Zůstává však i nadále v centru pozornosti: RB OSN o něm bude jednat mimo jiné 26. března 2009, kdy mají členové vyslechnout briefing společného vyjednaváče Africké unie a OSN Djibrilla Bassolého o vývoji politického dialogu mezi Chartúmem a dárfúorskými ozbrojenými hnutími. Mise EUFOR Chad je na programu zasedání Rady ve dnech 16. a 17. března 2009. V návrhu závěrů Rady⁴⁰ EU hodnotí roční působení mise v pozitivním duchu. Přechod mezi misí EUFOR a MINURCAT je podle těchto závěrů plynulý a nevytváří bezpečnostní vakuum.

VÝCHODNÍ PARTNERSTVÍ

Popis problematiky

Východní partnerství (VP) je projektem v rámci Evropské politiky sousedství (ENP), jehož cílem je další přiblížení zemí východní Evropy a jižního Kavkazu⁴¹ k EU. Konkrétní návrh projektu byl představen Komisí v prosinci 2008, během českého

³⁵ Bližší informace viz Euobserver.com, 12. 3. 2009

³⁶ Prohlášení předsednictví ze 4. března 2009 k dispozici [ZDE](#).

³⁷ Prohlášení předsednictví z 10. března 2009 [ZDE](#).

³⁸ Usnesení EP k dispozici [ZDE](#).

³⁹ Viz TIC 705/2009-NYSM, 6. 3. 2009.

⁴⁰ Návrh závěrů Rady (LIMITE) k dispozici [ZDE](#).

⁴¹ Projektu Východního partnerství by se měly účastnit Arménie, Ázerbajdžán, Gruzie, Moldavsko, Ukrajina a s nižší mírou pravděpodobnosti také Bělorusko.

předsednictví by mělo dojít ke spuštění projektu. Podpora VP je jednou z priorit českého předsednictví EU.⁴²

Jednání v institucích EU

Ve dnech 19. a 20. března 2009 přijala Evropská rada „Prohlášení o Východním partnerství“⁴³, kterým stvrdila svůj souhlas s iniciativou i soulad s původním návrhem Komise. V prohlášení Evropská rada vymezuje základní charakteristiky Východního partnerství (VP):

- VP jako společenství evropských hodnot;
- VP se bude řídit zásadami společné odpovědnosti, diferenciaci a podmíněnosti;
- finanční podpora bude činit 600 milionů eur pro období do roku 2013 (EU tak nakonec překonala dlouhotrvající neshody ohledně výše nákladů na VP);
- VP bude mít dvoustrannou (EU a daná partnerská země) a vícestrannou (EU a všechny partnerské země) dimenzi.

V některých záležitostech stále není jasno – Polsko např. navrhuje ustanovit za účelem vedení VP speciálního koordinátora (padlo mezi jinými jméno Tonnyho Blaira). S tím nicméně nesouhlasí Švédsko a většina ostatních států, které by upřednostňovaly rozhodující roli Komise. Komise by tak např. měla vyjednávat dohody o přidružení, vytvoření zóny volného obchodu či vízových režimech. Naopak organizace summitů a ministerských setkání by připadla Radě.⁴⁴

Na iniciativu reagovalo zneklidněně **Rusko**, které se obává rozšíření evropské „sféry vlivu“. Ministr zahraničí Sergej Lavrov se dne 21. března v Bruselu rétoricky dotázal, jestli VP není „sféra vlivu zahrnující Bělorusko“. Kritizoval rovněž vyjádření předsedy Rady Karla Schwarzenberga, že uznání nezávislosti Abcházie a Jižní Osetie ze strany Běloruska by mohlo zkomplikovat participaci Běloruska na VP. Naznačil, že takovýto tlak nepovažuje za podporu demokracie, nýbrž vydírání.⁴⁵

Další předpokládaný vývoj

Summit EU+6, který by měl iniciativu zahájit, je plánován na 7. května 2009. Stále nejasná je účast prezidenta Lukašenka na této události i míra účasti Běloruska na VP vůbec. Podle předsedy Rady Karla Schwarzenberga bude záležet na chování režimu v následujících týdnech. Předpokládá se, že rozhodnutí v této věci bude přijato co nejpozději.⁴⁶ ⁴⁷ Komise je Evropskou Radou pověřena, aby vytvořila a „včas předložila“ zprávu o prvním roce provádění VP.

⁴² Podrobnější informace o VP viz Vybrané téma PI 17/2008, ke stažení [ZDE](#), informace o aktuálním vývoji do ledna 2009 viz Přehled SZBP leden 2009.

⁴³ Prohlášení o Východním partnerství je umístěno jako příloha závěrů předsednictví, ke stažení [ZDE](#).

⁴⁴ Více informací viz Euobserver.com, 20. 3. 2009

⁴⁵ Viz Europolitics 3720, 24. 3. 2009, Euobserver.com, 21. 3. 2009

⁴⁶ Viz Europolitics 3724, 30. 3. 2009

ZASEDÁNÍ EVROPSKÉ RADY

Popis problematiky

Ve dnech 19. a 20. března 2009 se konalo zasedání Evropské rady. Jednání se soustředilo především na ekonomickou krizi, energetiku a změnu klimatu. Velká pozornost byla věnována též nadcházejícímu summitu G20.⁴⁸

Výstupy summitu

Evropská rada přijala nová opatření proti **ekonomické krizi**. Odmítla však další fiskální stimulace s tím, že podle plánu evropské hospodářské obnovy, který byl přijat v prosinci loňského roku, už EU plánuje utratit okolo 400 miliard eur. Mezi přijatá rozhodnutí patří:

- zdvojnásobení podpůrného systému Unie na pomoc platebním bilancím členských států (na 50 miliard eur)⁴⁹;
- alokace dodatečných 5 miliard eur na konkrétní projekty, např. podporu energetické bezpečnosti (200 milionů je určeno také pro plynovod Nabucco) a inovací;
- 75 miliard eur jako půjčka úvěrovému fondu Mezinárodního měnového fondu (IMF).^{50 51}

V oblasti **energetiky** závěry Evropské rady navazují na závěry Rady z 19. února 2009. Zdůrazňován je především aspekt energetické bezpečnosti a navrhováno či už prováděno je mnoho aktivit, mezi které patří:

- revize právních předpisů v oblasti bezpečnosti dodávek plynu (včetně vytvoření krizového mechanismu) ze strany Rady do konce roku 2009;
- zpracování plánu rozvoje tzv. jižního koridoru Komise;
- revize akčního plánu pro energetickou účinnost;
- vytvoření nového nástroje EU pro energetickou bezpečnost a infrastrukturu (Komise by počátkem roku 2010 měla předložit návrh).

V oblasti **změny klimatu** se očekávaly ze strany EU konkrétní závazky směrem k rozvojovým zemím (RZ), jak se EU zavázala v prosinci 2008 na jednání v Indonésii.⁵² Závěry Evropské rady však odsouvají takový krok na pozdější dobu, pravděpodobně na červnový summit. Text dokumentu obsahuje pouze zmínku o tom, že se bude na opatřeních v rozvojových zemích podílet „spravedlivou měrou“. Evropští diplomaté tuto skutečnost komentují s tím, že by bylo předčasné vykládat

⁴⁷ Bělorusko je v současnosti vysoko na evropské agendě. Dne 16. března 2009 přijala Rada ve svých závěrech rozhodnutí o prodloužení sankcí vůči Bělorusku o jeden rok, ale současně i o pozastavení zákazu cestování do EU na devět měsíců.

⁴⁸ Závěry předsednictví ze zasedání Evropské rady k dispozici [ZDE](#).

⁴⁹ Z fondu již v současnosti čerpá Maďarsko a Lotyšsko, Rumunsko o půjčce vyjednává. Žádná další země v současnosti o tuto podporu nežádá, viz [Euobserver.com](#), 20. 3. 2009

⁵⁰ Více informací k dispozici [ZDE](#), popř. viz [Euobserver.com](#), 20. 3. 2009.

⁵¹ Půjčka úvěrovému fondu IMF byla ze strany IMF vřele přivítána, viz [Europolitics](#) 3720, 24. 3. 2009

⁵² EU se zavázala, že se bude podílet na financování opatření směřujících ke snížení emisí v RZ.

karty na stůl již nyní. EU obnovila svůj závazek snížit své emise o 30 %.⁵³ Tento krok však EU nově podmiňuje nejen srovnatelným snižováním emisí v rozvinutých zemích, ale i úměrným snižováním emisí v RZ.⁵⁴

Evropská rada také přijala společný postoj pro **summit G20** v Londýně (viz samostatná kapitola) a schválila iniciativu **Východního partnerství** (viz samostatná kapitola).

Další předpokládaný vývoj

Na červnovém zasedání Evropské rady by měla Rada předložit posouzení účinnosti kroků přijatých proti krizi a zároveň zhodnocení stability finančního sektoru. Na tomto zasedání EU plánuje přijmout první rozhodnutí týkající se posílení regulace evropského finančního sektoru. Jako podklad přitom má sloužit zpráva Skupiny na vysoké úrovni pro finanční dohled. První legislativní návrhy by měly přijít na podzim tohoto roku.

Na červnovém summitu EU se očekávají konkrétní závazky Evropské rady ohledně spolufinancování opatření směřujících ke snížení emisí v RZ. Podkladem by měly být materiály Komise. Nicméně ani tento termín není jistý, Evropská rada kromě červnového termínu používá také formulaci „dostatečný předstih“ před prosincovou kodaňskou konferencí.

EP KE VZTAHŮM S USA

Popis problematiky

Dne 26. března 2009, před důležitými událostmi v transatlantických vztazích (summit G20, summit NATO, summit EU-USA), se ke vzájemným vztahům s USA po nastupení do funkce nového amerického prezidenta ve svém usnesení⁵⁵ vyslovil Evropský parlament (EP).

Obsah usnesení

- Podle EP **inaugurace nového prezidenta USA** zahajuje novou etapu v dějinách Spojených států a má potenciál dát transatlantickému partnerství nový podnět.
- Stávající smlouva o vzájemných vztazích z roku 1995 by měla být nahrazena **novou dohodou o transatlantickém partnerství**. Jednání by měla začít, jakmile bude schválena Lisabonská smlouva. V rámci této nové smlouvy EP navrhuje reorganizaci stávajícího institucionálního rámce kooperace i nakročení směrem k nové kvalitě vzájemných vztahů (summity dvakrát ročně, založení Transatlantické politické rady pro systematickou konzultaci v oblasti SZBP).
- EP naléhavě žádá, aby EU a USA vyvinuly strategii směřující k dodržování lidských práv a posílení demokracie na **Blízkém východě**.

⁵³ EU se již dříve rozhodla snížit emise o 30 % namísto dřívějších 20 % vzhledem k hladině emisí z roku 1990.

⁵⁴ Podrobnější informace viz Europolitics 3719, 23. 3. 2009, popř. Euobserver.com, 20. 3. 2009.

⁵⁵ Usnesení EP k dispozici [ZDE](#).

- EP vítá přístup nové americké administrativy k rozmístění **protiraketové obrany** v Česku a Polsku.
- Mělo by být urychleno vytvoření **skupiny EU-NATO** na vysoké úrovni s cílem zlepšit spolupráci mezi těmito dvěma organizacemi.
- EP vyzývá k vytvoření **sjednoceného transatlantického trhu** do roku 2015. K tomu je třeba plně využít potenciál Transatlantické hospodářské rady.

SUMMIT G20

Popis problematiky

Dne 2. dubna 2009 se v Londýně konal summit skupiny G20⁵⁶, jehož cílem bylo koordinovat postup při potírání následků ekonomické krize. Skupina G20 již uspořádala jeden summit k řešení finanční krize, a to v listopadu 2008.⁵⁷ Na něm došlo ke shodě na některých základních principech⁵⁸ přístupu ke krizi, nicméně zároveň byl poznamenán neshodou mezi USA a EU ohledně míry regulace finančních trhů. Současný summit měl přinést nejen shodu na principech, ale i koordinovanou akci. Naděje přitom byly vkládány i do nové americké administrativy.

Před summitem však opět vykrytalizovaly určité neshody. Zatímco např. Německo a Francie vyžadovaly nové regulace světových finančních trhů, USA či Japonsko tlačily spíše na další fiskální stimulační ekonomik.⁵⁹

Výstupy summitu

Mezi nejdůležitější výsledky summitu patří:

- zvýšení role Mezinárodního měnového fondu⁶⁰ (IMF) a navýšení jeho zdrojů o 750 miliard dolarů;
- dohoda na poskytnutí 250 miliard dolarů pro stimulaci přeshraničního obchodu;
- nové regulace hedgeových fondů a ratingových agentur;
- záměr proti daňovým rájům (státy, které mají neprůhledné daňové systémy, budou vystaveny sankcím, pokud nebudou sdílet důležité informace s ostatními státy)

⁵⁶ Skupina G20 se skládá z nejlivnějších ekonomik světa, členy jsou: Austrálie, Argentina, Brazílie, Čína, Evropská unie, Francie, Indie, Indonésie, Itálie, Japonsko, Jižní Afrika, Jižní Korea, Kanada, Mexiko, Německo, Rusko, Saudská Arábie, Turecko, USA a Velká Británie.

⁵⁷ Více informací viz Přehled SZBP listopad 2008.

⁵⁸ Přestože jedním ze základních principů bylo i přihlášení se k principům volného trhu a tedy odmítnutí protekcionismu, Světová banka uvádí, že bariéry obchodu v posledních měsících narůstají, viz Euobserver.com, 3. 4. 2009

⁵⁹ Viz Euroskop, 2. 4. 2009

⁶⁰ IMF bude nyní fungovat i jako systém včasného varování s ohledem na finanční rizika. Je také pravděpodobné, že se v blízké budoucnosti dojde k organizační reformě s ohledem na rostoucí roli rychle se rozvíjejících ekonomik (emerging markets), které budou navýšení zdrojů IMF také financovat. Prozatím se hovoří o roce 2011. Viz Euobserver.com, 3. 4. 2009

USA se na summitu z velké části vzdaly své snahy o další stimulaci ekonomik, závěrečné prohlášení obsahuje ohledně tohoto bodu pouze vágní formulace. Ale rovněž evropský tlak na zvýšení globální regulace byl z velké míry oslaben protitlakem USA. I když byl schválen vznik Výboru pro finanční stabilitu⁶¹ (Financial Stability Board), regulační mechanismy nebudou mít přeshraniční pravomoci.⁶²

Jako vítěz summitu G20 je označován MMF, jehož role by měla značně posílit. Podle International Herald Tribune se summit věnoval daleko více potřebám rychle se rozvíjejících ekonomik (*emerging markets*) než regulačním aktivitám či aktivitám proti ekonomické krizi uvnitř rozvinutých zemí.⁶³ Vstřícně zhodnotil summit Europolitics, podle kterého „se nelze schovávat před faktem, že na většině citlivých bodů se lídři zemí G20 shodli“.⁶⁴

Další předpokládaný vývoj

Termín dalšího setkání skupiny G20 ještě není stanoven, očekává se však buď v létě, nebo na podzim letošního roku.

DOKUMENTY SZBP EU

(Výběr dokumentů z databáze Rady EU)

Návrh závěrů Rady ohledně ustavení dialogu EU- Bělorusko o lidských právech - [8124/09](#)

Datum: 26. 3. 2009

Typ dokumentu: Návrh závěrů Rady **LIMITE**

Obsah dokumentu: Dokument navrhuje ustavení ministerské trojky s Běloruskem, předmětem jejíhož jednání by byla lidská práva.

SPOLEČNÝ POSTOJ RADY, kterým se mění společný postoj Rady 2006/276/SZBP o omezujících opatření vůči některým představitelům Běloruska a kterým se zrušuje společný postoj 2008/844/SZBP - [7713/09](#)

Datum: 31. 3. 2009

Typ dokumentu: Návrh společného postoje Rady

Obsah dokumentu: Dokument navrhuje prodloužit pozastavení sankcí vůči Bělorusku o dalších devět měsíců.

Souhrn plenárního zasedání Evropského parlamentu ve Štrasburku dne 25. března 2009 - [8256/09](#)

Datum: 31. 3. 2009

Typ dokumentu: Záznamy projevů zástupců Rady a Komise

⁶¹ Tato instituce bude monitorovat finanční systém s ohledem na vznik možných rizik. V tomto ohledu by měl Výbor spolupracovat s IMF.

⁶² Více informací viz International Herald Tribune, 2. 4. 2009.

⁶³ Viz International Herald Tribune, 2. 4. 2009

⁶⁴ Viz Europolitics 3728, 3. 4. 2009.

Obsah dokumentu: Dokument obsahuje mimo jiné řečnické projevy vicepremiéra ČR Alexandra Vondry a komisařky pro vnější vztahy Benity Ferrero-Waldnerové.

Sdělení o nešíření jaderných materiálů - [8182/09](#)

Datum: 30. 3. 2009

Typ dokumentu: Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu LIMITE

Obsah dokumentu: Účelem tohoto sdělení je proto nastínit globální kontext zdůrazňující potřebu posílených mezinárodních záruk nešíření jaderných materiálů (oddíl 2) a představit hlavní dostupné nástroje EU v této oblasti, zejména nástroje na základě Smlouvy o Euratomu (oddíl 3), a možné způsoby použití těchto nástrojů k rozvoji silnějších mezinárodních záruk nešíření jaderných materiálů v úzké spolupráci s MAAE (oddíl 4).

Vztahy s Ruskem – Společné prostory EU – Rusko. Zpráva o pokroku 2008 - [8179/09](#)

Datum: 27. 3. 2009

Typ dokumentu: Zpráva Generálního sekretariátu Rady LIMITE

Obsah dokumentu: Zpráva mapuje pokrok dosažený v roce 2008 ve věci implementace Společných prostorů EU/Rusko a cestovní mapy z roku 2005.

Operace EUFOR Tchad. Půlroční zpráva určená Spojeným národům - [8172/09](#)

Datum: 27. 3. 2009

Typ dokumentu: Zpráva Generálního sekretariátu Rady

Obsah dokumentu: Dokument podává zprávu o vývoji mise EUFOR Tchad v období od 15. září 2008 do 15. března 2009.

Přihláška Černé Hory k členství v EU - [7375/09](#)

Datum: 11. 3. 2009

Typ dokumentu: Návrh závěrů Rady LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument předběžně sděluje, že Rada vyzve Komisi ke sdělení svého stanoviska k přihlášce Černé Hory k členství v EU.

Předběžné prohlášení Evropské rady k Východnímu partnerství - [7412/09](#)

Datum: 11. 3. 2009

Typ dokumentu: Návrh prohlášení Evropské rady LIMITE

Obsah dokumentu: Dokument rámcově vymezuje postoj EU k Východnímu partnerství, naznačuje jeho obsah a cíle a potvrzuje, že k zahájení projektu dojde v květnu 2009.

Vnější vztahy: Smlouva o dopravě pro oblast západního Balkánu - [10259/08](#)

Datum: 9. 3. 2009

Typ dokumentu: Návrh rozhodnutí Rady

Obsah dokumentu: Návrh rozhodnutí Rady, kterým se Komise zmocňuje k zahájení jménem Evropského společenství jednání o smlouvě o založení dopravního společenství s Albánií, Bosnou a Hercegovinou, Černou Horou, Chorvatskem, Bývalou jugoslávskou republikou, Makedonií a Srbskem, jakož i Kosovem podle rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1244(1999) – přijetí.

Zpráva o rozpočtu SZBP: stav k 28. únoru 2009 - [7179/09](#)

Datum: 4. 3. 2009

Typ dokumentu: zpráva Komise

Obsah dokumentu: Dokument obsahuje základní údaje o rozpočtu SZBP v roce 2009.

Kontakt:

Karel Hlaváček, tel. 2242, email: hlavacekk@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz